

แบบรายงานสรุปบทเรียน

ชื่อหลักสูตร/โครงการฝึกอบรม : แนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data Guideline)

วันที่เข้ารับการอบรม : ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สถานที่ : กรมพัฒนาที่ดิน

จัดโดย : สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล (Thailand Digital Government Academy๗)

ผู้จัดทำรายงาน : นางสาว จิรดา เชิญอักษร ตำแหน่ง นักวิชาการเงินและบัญชี ปฏิบัติการ

วัตถุประสงค์ (ถ้ามี)

๑. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ
๒. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับแนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้

สรุปเนื้อหาการฝึกอบรม

การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ข้อมูลภาครัฐในทุกวันนี้มีจำนวนมากมหาศาลแต่ไม่ได้นำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ เผยแพร่ประโยชน์ไม่ได้และประชาชนเข้าถึงยาก ดังนั้นเพื่อกรแก้ปัญหาเหล่านี้ เราจึงต้องหาวิธีเปิดเผยข้อมูลภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลเปิดภาครัฐ คือ ข้อมูลที่รัฐจะต้องเปิดเผยต่อสาธารณะตามกฎหมายให้ใช้ได้ฟรี อย่างไม่จำกัด วัตถุประสงค์ และไม่เสียค่าใช้จ่าย

ทำไมต้องมี....ข้อมูลเปิดภาครัฐ

ข้อมูลเปิดภาครัฐจะช่วยสร้างความโปร่งใสให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารประเทศ ช่วยสร้างคุณค่าให้กับสังคมและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ พร้อมกันนั้นยังสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อตรวจสอบได้อีกด้วย

ประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ ที่มีต่อภาครัฐ

การนำข้อมูลคุณภาพไปเผยแพร่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อคนทุกกลุ่ม

ประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อภาครัฐ

- เกิดธรรมาภิบาล
- ลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน
- วางแผนเชิงนโยบาย
- บูรณาการการใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกัน
- ปรับปรุงการให้บริการสาธารณะ

ประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อภาคเอกชน

- สามารถนำข้อมูลที่เปิดเผยไปต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ
- ขับเคลื่อนนวัตกรรม
- เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันระดับประเทศ

ประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อภาคประชาชน

- เสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ มีการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในรูปแบบดิจิทัลภาครัฐมากขึ้น
- พัฒนาหรือต่อยอดนวัตกรรมต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น

ประเภทและความสัมพันธ์ของข้อมูล ข้อมูลประเภทต่าง ๆ แบ่งออกเป็น ๕ ประเภท ได้แก่

๑. ข้อมูลขนาดใหญ่ หรือ Big Data คือ คลังข้อมูลขนาดใหญ่ทั้งหมดจากทุกแหล่ง จากทุกรูปแบบซึ่งเป็นข้อมูลขนาดใหญ่ โดยหนึ่งในข้อมูลขนาดใหญ่นั้นจะมรประเภทของข้อมูลที่มีชื่อว่าข้อมูลเปิดและข้อมูลภาครัฐอยู่ด้วย

๒. ข้อมูลเปิด คือ ข้อมูลที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรี

๓. ข้อมูลภาครัฐ คือ ข้อมูลที่อยู่ในการครอบครองของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งหากมองให้ลึกลงไปจะเห็นว่าส่วนของข้อมูลเปิดกับข้อมูลภาครัฐมีความสัมพันธ์กันอยู่ ส่วนนั้นจะเรียกว่า ข้อมูลเปิดภาครัฐ

๔. ข้อมูลเปิดภาครัฐ คือ ข้อมูลเปิดที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยต่อสาธารณะได้และเมื่อแตกย่อยลงอีกจะพบว่าข้อมูลประเภทชุดข้อมูลที่มีคุณค่าสูงอยู่ในข้อมูลเปิดภาครัฐด้วย

๕. ข้อมูลที่มีคุณค่าสูง คือ สามารถอยู่ในชุดข้อมูลใหญ่ ข้อมูลเปิดและข้อมูลภาครัฐได้ด้วยเช่นกัน โดยชุดข้อมูลที่มีคุณค่าสูงจะถือเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ทั้งในมุมผู้ให้ข้อมูลและมุมของผู้นำข้อมูลไปใช้ ชุดข้อมูลที่มีคุณค่าสูงต้องเป็นข้อมูลที่ตรงความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลอย่างแท้จริงและสามารถนำไปใช้ต่อได้อย่างกว้างขวาง

การเตรียมข้อมูลเพื่อเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

ข้อมูลเปิดภาครัฐมีความสำคัญและมีประโยชน์มาก ก่อนที่จะเปิดเผยออกไปจะต้องเตรียมข้อมูลเหล่านี้ก่อน โดยหลักในการเตรียมการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ คือ การพิจารณาคุณลักษณะข้อมูลเปิดภาครัฐและการประเมินความพร้อมของการเปิดเผยข้อมูล สำหรับการพิจารณาคุณลักษณะข้อมูลเปิดภาครัฐ ควรพิจารณาให้เป็นไปตามคุณลักษณะของข้อมูลเปิด ๑๐ ประการ ได้แก่

รูปที่ ๑ การพิจารณาคคุณลักษณะข้อมูลเปิดภาครัฐ ๑๐ ประการ

ที่มา แนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ e-Learning สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล

๑. สมบูรณ์ (Complete) ข้อมูลต้องครบถ้วน พร้อมใช้ และไม่เป็นข้อมูลส่วนบุคคล
๒. ปฐมภูมิ (Primary) คือ ได้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรงโดยไม่ปรับแต่ง
๓. เป็นปัจจุบัน (Timely) ต้องเป็นข้อมูลที่ปรับปรุงล่าสุด
๔. เข้าถึงได้ง่าย (Accessible) ใช้งานได้หลายช่องทาง
๕. อ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine-readable) หรือคอมพิวเตอร์สามารถประมวลผลได้
๖. ไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discriminatory) โดยผู้จะใช้จะต้องใช้ข้อมูลได้อย่างอิสระ
๗. ไม่จำกัดสิทธิ์ (Non-proprietary) ซึ่งจะต้องอยู่ในรูปแบบมาตรฐานที่สามารถใช้ได้หลายแพลตฟอร์ม

๘. ปลอดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (License-free) ผู้ใช้สามารถใช้ได้โดยไม่ผิดกฎหมายและไม่ต้องขออนุญาตใคร

๙. คงอยู่ถาวร (Permanence) ข้อมูลต้องสามารถใช้งานได้ตลอดเวลาและควบคุมการเปลี่ยนแปลงของชุดข้อมูล

๑๐. ไม่มีค่าใช้จ่าย (Free of charge) ผู้ใช้ข้อมูลจะต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูล

กรณีที่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะของข้อมูลแต่ภาครัฐอย่างหนึ่งอย่างใดไว้เป็นการเฉพาะ ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นและนอกจากการพิจารณาคุณลักษณะข้อมูลเปิดภาครัฐแล้ว จะต้องประเมินความพร้อมของการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐผ่านกิจกรรมทั้ง ๕ ด้านนี้

๑. การบริหารจัดการข้อมูลเปิดด้วยการจัดทำแผนในการบริหารจัดการและเปิดเผยข้อมูล

๒. สร้างองค์ความรู้และทักษะให้กับผู้ใช้ข้อมูลด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐภายในหน่วยงาน

๓. สนับสนุนและส่งเสริมการนำข้อมูลไปใช้เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ

๔. งบประมาณ จะต้องมีการกำหนดงบประมาณที่จำเป็นต่อการเปิดเผย

๕. กำหนดกลยุทธ์หรือกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน

หากเตรียมข้อมูลเพื่อเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ก็จะนำไปสู่ขั้นตอนของการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐสู่สาธารณะที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์จริงตามเป้าหมายที่หน่วยงานได้ตั้งไว้

ขั้นตอนการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ หลักจากเสร็จสิ้นการเตรียมการจะเข้าสู่ขั้นตอนเปิดเผยชุดข้อมูลสู่สาธารณะ ซึ่งมีทั้งหมด ๑๐ ขั้นตอน ได้แก่

รูปที่ ๒ แสดงขั้นตอนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

ที่มา แนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ e-Learning สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล

ขั้นตอนที่ ๑ ตรวจสอบชุดข้อมูลที่มีอยู่ในหน่วยงาน ว่ามีการทำธรรมาภิบาลภาครัฐหรือยัง หากทำแล้วให้คัดข้อมูลสาธารณะออกมา แต่หากยังไม่ได้ทำ ให้ทำธรรมาภิบาลข้อมูลก่อนแล้วคัดข้อมูลสาธารณะออกมา

ขั้นตอนที่ ๒ พิจารณาชุดข้อมูลที่จะนำมาเปิดเผย ให้นำข้อมูลสาธารณะที่คิดไว้มาระบุประเภทความสำคัญและทิศทางที่จะนำไปใช้ โดยดูจากเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

๑. กฎหมายกำหนดให้เปิดเผย
๒. เปิดตามภารกิจของหน่วยงาน
๓. สร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริต
๔. มีประโยชน์ต่อผู้พัฒนาในการนำไปพัฒนาบริการภาครัฐ
๕. มีประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ใช้งาน

ขั้นตอนที่ ๓ จัดลำดับความสำคัญในการเปิดเผย โดยดูจากคุณค่าของแต่ละชุดข้อมูล คุณภาพของชุดข้อมูลและการบริหารจัดการของชุดข้อมูลเปิด หากข้อมูลชุดใดมีคุณค่าสูง มีคุณภาพ และรูปแบบพร้อมเปิดเผยให้ข้อมูลชุดนั้นได้รับการเปิดเผยก่อน

ขั้นตอนที่ ๔ การรวบรวมจัดทำชุดข้อมูล ให้จัดการคัดแยกและรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง หลายที่ และหลายรูปแบบมาจัดทำเป็นชุดข้อมูลที่ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ ๕ การจำแนกประเภทข้อมูลและตัวอย่าง ตรวจสอบข้อมูลให้แน่ชัด โดยต้องคำนึงถึงคุณภาพของข้อมูลและสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาาร่วมด้วย เมื่อจำแนกประเภทข้อมูลได้แล้วจึงนำไปเผยแพร่ได้

ขั้นตอนที่ ๖ การเตรียมความพร้อมก่อนนำขึ้นเผยแพร่ โดยจะต้องทำให้

๑. ชุดข้อมูลอยู่ในรูปแบบเปิดให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย
๒. ต้องแปลงไฟล์ได้โดยต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพ
๓. ความต้องการและมีมาตรฐาน ต้องกำหนดความถี่ในการปรับปรุง ต้องปรับปรุงความถี่อย่างไร ใช้วิธีใด
๔. ต้องมีการจัดทำเมตาดาต้า

ขั้นตอนที่ ๗ จะต้องได้รับการอนุมัติจากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือราชการในเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ

ขั้นตอนที่ ๘ เปิดเผยแพร่ข้อมูลเปิดภาครัฐผ่าน ๒ ช่องทาง ได้แก่

๑. ผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐโดย ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (สพร.)
๒. ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานเอง โดยสามารถเชื่อมมาที่แพลตฟอร์มของ สพร.

ขั้นตอนที่ ๙ การวัดผล ซึ่งจะต้องมีการทำแผนวัดผลเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาข้อมูลเปิดภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ ๑๐ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องนำผลที่ได้จากการวัดผลมาปรับปรุงต่อเนื่องทั้งแก้ไขหรือปรับปรุงข้อมูลเดิมให้มีความผิดพลาดน้อยที่สุด มีคุณภาพมากขึ้นตบโจทย์กลุ่มผู้ใช้ข้อมูล ดูเทรนด์โลก กำหนดเป้าหมายและทำ High value Datasets

หากทำอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทั้ง ๑๐ ขั้นตอน ข้อมูลที่เผยแพร่สู่สาธารณะไปจะมีคุณประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนในสังคมและประเทศไทย ไม่ว่าจะเปิดภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนนั่นเอง

การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ

เมื่อได้ข้อมูลที่พร้อมจะเปิดเผยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการนำข้อมูลไปเผยแพร่

จะเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐที่ไหน?

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล หรือ สพร. ขอแนะนำ การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ หรือ data.go.th โดย data.go.th เป็น Open government Data Platform หรือศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ ที่ทำให้หน่วยงานของรัฐไม่ต้องไปตั้งงบใหม่เพื่อมาพัฒนาแพลตฟอร์มของตนเอง ผู้ใช้ข้อมูลสามารถมาใช้ข้อมูลจากแหล่งเดียวกันและมี API เชื่อมข้อมูลอยู่แล้วไม่เกิดปัญหาข้อมูลซ้ำซ้อนและผิดพลาด

รูปที่ ๓ การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐผ่าน สพร.

ที่มา แนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ e-Learning สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล

ซึ่งภายใน data.go.th นอกจากมีบริการเผยแพร่ข้อมูลเปิดภาครัฐให้หน่วยงานต่าง ๆ แล้วผู้ใช้งานยังสามารถค้นหาชุดข้อมูล หรือ กลุ่มชุดข้อมูลต่าง ๆ ได้สะดวก สามารถดูองค์กรในเครื่องข่ายได้พร้อมกันนั้น ยังสามารถติดตามกิจกรรมข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับข้อมูลเปิดภาครัฐได้อย่างครอบคลุมได้อีกด้วย

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ได้เข้าใจแนวทางการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ว่าควรทำอะไร ควรเผยแพร่ที่ไหน
๒. การเตรียมข้อมูลควรเตรียมอย่างไรเพื่อให้มีประโยชน์มากที่สุด